

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr. K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir. B. ter Brugge, Almelo; Dr. K. J. Cremer, Kampen; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr. D. van Dijk, Groningen; Drs. D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr. J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr. J. van Herksen, Ermelo; A. Janse, Biggekerke; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr. J. v. d. Linden, Zeist; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs. Joh. Luijkenaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Wanswold; Dr. J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs. H. Smilde, Groningen; Drs. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr. N. Streekerk, Wolvega; D. Stroot, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr. C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr. J. Thijs, Zwolle; Dr. C. Veenhof, Haarlem; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Franeker; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goës.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: De grond van ons weten. IV. — Uit de Schrift: Maranatha-leven en Kerk. (I Thess. 5:19, 20.) — Kerkelijk Leven: Publicatie Dr. H. Steen, Recht en plicht tot symboolvorming. III. „Rationaliseerend het mysterie naderen.“ I. Een publicatie van den Senaat der Vrije Universiteit. Een „baken op de kust“. De Statenvertaling, 1637—1937. — Even Parkeeren: Calvinistisch Reveil. — Literatuur en Kunst: Is het mijn schuld? II. — Geestelijke Adviezen: Organisatie-vragen. — Muzikale Kroniek: De strijd rond het „Ghebruik en ongebruik van 't Orgel“. II. — Opvoeding en Onderwijs: Nationale Jeugdstorm. — Perschouw. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

De grond voor ons weten.

IV.

In ons vorig artikel werd aangetoond, dat wanneer we den grond voor ons kennen zoeken in het object, d.i. in de wereld, buiten ons subject, die we willen kennen, dit niet, zooals Dr. Hepp beweert, het gevaar voor fatalisme meebrengt, en dat zoo alleen de wetenschap bezielend is en vrijmakend.

Hier kan mij tegengevoerd worden: Maar Dr. Hepp wil zich, volgens het citaat van pag. 153, bepalen tot de directe zekerheid, en wat het object betreft, bepaalt hij zich tot de centrale waarheden, n.l. dat God bestaat, ik besta en de wereld bestaat.

Dit toegegeven, ben ik van meening, dat de grond voor de directe kennis, evenzeer als die voor de afgeleide kennis, gelegen is in het object. Het is een logische fout de onmiddellijke zekerheid los van het overtuigende object te denken. De onmiddellijke zekerheid is een intuïtief grijpen van de waarheid, zooals dat trouwens met alle kennis meer of minder het geval is. Wij zien immers een voorwerp slechts van één kant en besluiten toch, dat het geheel aanwezig is. Dit gaat ook door van de directe zekerheid, die ons geeft Godskenis en zelfkennis. De kennis van God ontvangen we van het object, n.l. uit de schepping en uit de H. Schrift, hoewel we in dit geval ook zelf als schepselen getuigen van onzen Maker. Dit laatste moet echter niet genoemd worden een getuigenis des Heiligen Geestes in onzen geest aangaande het bestaan Gods enz., maar is veelmeer gelijk te stellen met den sensus divinitatis. Ook de zekerheid aangaande ons eigen bestaan, bewustzijn enz. komt tot ons subject uit datgene, wat wij objectief aan ons waarnemen.

We komen tot verzekerdheid en grijpen conclusies, vóórdat we logisch uitgeredeneerd zijn. Dit geldt voor alle directe kennis.

Dr. Hepp meent vervolgens in het „testimonium generale“ ook de „missing link“ gevonden te hebben tusschen het „phaenomenon“ en het „noumenon“ van Kant. (blz. 155).¹⁾

Deze zijn evenwel beide objectief. Ons denken verbindt ze, zoodat we door de kennis die het verschijnsel (het phaenomenon) ons biedt, het wezen (het noumenon) benaderen.

Wanneer Dr. Hepp dan verder oorzaak en doel, prima principia, mathematische, arithmetische, geometrische principia enz. alles voor rekening van het testimonium generale legt, dat rusteloos doorgaat al die waarheden boven verdenking te verheffen, dan is het m.i. heel wat eenvoudiger te zeggen: al die dingen zijn objectief waar, en de normale mensch constateert dat.

Zoo brengt deze objectieve beschouwing van het boek van Dr. Hepp ons tot de slotsom, dat de schrijver zijn vinding ten zeerste overschat, wanneer hij uitroept: „Het testimonium generale heeft er volle recht op, niet alleen als de hoeksteen

„van de religionsphilosophie, van de kennisleer, „van de psychologie, van de metafysica, maar ook „van alle christelijke wetenschap erkend te worden. Ja, het is de onmisbare basis van gods- „dienst, zedelijkheid en schoonheid.“ (blz. 156). Er was voor Dr. Hepp geen welgegronde aanleiding tot den sprong, dien hij gewaagd heeft, door uit het voor hem als dogma bestaande „testimonium speciale“ te gaan concluderen tot een „testimonium generale“.

Vóór het aannemen van een z.g. testimonium speciale was een reden, doordat men, staande voor de vraag: hoe weten wij dat de Bijbel Gods Woord is? niet inzag, dat de Schrift zelf ons daarvan verzekert. De onderscheiding „speciaal“ en „generaal“ heeft alleen zin, wanneer men haar op gelijksoortige grootheden betreft.

Om te besluiten tot een algemeen getuigenis, analoog aan het „speciale“, dat aan alle menschen van de prille jeugd afaan verzekerdheid zou geven van de algemeene waarheden, is een ernstige logische fout. „Zekerheid der waarheid“ is een andersoortig begrip als „godelijkheid der Schrift“. Ook heeft dit testimonium generale geen Schriftuurlijke fundeering. De eenige tekst, die dienst heet te kunnen doen, 1 Joh. 5b²⁾, wordt tot het algemeene terrein doorgetrokken, op grond van het feit dat Johannes een speculatieve geest is.

Hoe dit laatste zij, Johannes laat zich nooit van den bodem der werkelijkheid afvoeren. Als iemand streng vasthoudt aan de objectieve waarheid, dan is het wel Johannes. Hij is het, die zegt: „Die het gezien heeft, die heeft het getuigd“ (19:5) en hij spreekt hier van het objectieve apostolische getuigenis, dat er reeds was van de dingen, die zij voor ons gezien hadden, dat er eenmaal neergelegd is in de Schrift (perfectum). Dr. H. Hoekstra zegt ervan: „Het wil zeggen: dat getuigenis ligt er nu, en zal voortdurend zijn kracht en werking hebben.“³⁾

Johannes is het ook, die het woord van Christus aantekent: „De Schriften zijn het die van mij getuigen.“ (5:39).

Hij beroept zich juist zoo sterk op de zintuigen: „Hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze oogen, hetgeen wij aanschouwd hebben, en onze handen getast hebben van het Woord des levens“ (1 Joh. 1).

Geen vooraf verzekerend inwendig getuigenis is hierbij noodig of komt hierbij te pas. De Heilige Geest heeft het alles uit den objectieven Christus genomen en verkondigt het ons in de objectieve Schriften. (Joh. 16).

Wat nu het algemeene terrein betreft, de Heilige Geest leert ons ook hiervan zeer duidelijk, dat de grond voor ons weten niet gelegen is aan den kant van het subject, maar in het object. Immers „zijne onzienlijke dingen worden van de schepping der wereld aan uit de schepselen verstaan en doorzien“ (Rom. 1:20). Ook is het klaar, dat de H. Schrift ons niet leert, dat het de Heilige Geest is, die in ons weet, maar „de geest des menschen, die in den mensch is“. (1 Cor. 2 vs 11). De waarheid „dat God alle dingen werkt naar den raad van Zijn wil“ en „dat wij leven, ons bewegen en zijn in Hem“ houdt niet in, dat er een testimonium speciale en generale is, waardoor de Heilige Geest ons inwendig verzekert, dat de Schrift Gods Woord is, of dat de algemeene openbaring ons de waarheid getuigt.

God eischt van ons: zelfstandig geloof in de objectieve waarheid.

Alle weten blijft ook in den diepsten zin gelooven.

Hoe vaster wij gelooven des te grooter is onze subjectieve zekerheid, dat de dingen objectief zeker

„Ieder spreekt thans van een „Schriftbeschouwing“.

Dat dient afgekeurd.

Men spreekt niet van een „Godsbeschouwing“, een „Verlossingsbeschouwing“, een „Kerkbeschouwing“, maar van de geopenbaarde waarheid, gelijk die in het leerstuk over God, over de Kerk en over de Verlossing zich uit.

Zoo nu is er ook een geopenbaarde waarheid over het mysterie der Heilige Schrift, en is ook dit deel der geopenbaarde waarheid in een leerstuk geformuleerd.

Ten opzichte nu ook van dit leerstuk zijn er waarheden, die de geheele Christelijke kerk door alle eeuwen beleed, en die nu nog door gereformeerden, lutherschen, griekschen en roomschen eenstemmig worden gehuldigd.

En een dier door alle Christelijke kerken ook nu nog beleeden stukken der waarheid is: dat hetgeen in de Heilige Schriften staat, zonder eenige twijfeling geloofd moet worden, OMDAT HET ER IN STAAT.

Wie nu dit leerstuk prijsgeeft, gaat niet maar af van Voetius' theorie, maar van de eenparige belijdenis der gansche Christelijke kerk.

Dr. A. KUYPER.

De Heraut, No. 222, 9 April 1882.

zijn. Dit is nooit iets anders, dan dat wij het getuigenis der dingen gelooven.

Dit algemeene getuigenis uit de schepping, van buiten, kan een „Testimonium generale“ heeten. Immers „Gods eeuwige kracht en goddelijkheid wordt daarin geopenbaard“ (Rom. 1), het „vertelt“ (Ps. 19) enz.

De Logos is belichaamd en de Geest getuigt van Hem door de schepselen, die letterlijker dan men denkt, „gelijk als letteren zijn“.⁴⁾

Geen breed betoog is noodig, om de verhouding van 'smenschen kennend subject tegenover dit tweevoudige getuigenis, dat uit Schrift en Schepping tot hem komt, in 't licht te stellen.

Door de zonde immers is de mensch „verduisterd in 't verstand, vervreemd van 't leven Gods door de onwetendheid die in hem is“ (Ef. 4:18).

Dit sluit ook in zich onze zekerheid aangaande God, zichzelf en de wereld.

Het is hopeloos voor hem, wanneer de Logos niet weer komt onder zijn bereik.

Maar het Woord, de Logos, is vleesch geworden, en heeft zich onder het bereik van onze zintuigen gesteld, kenbaar en aanvaardbaar gemaakt.

Door het geloof in Hem heeft de mensch de innerlijke zekerheid in overeenstemming met de waarheid weer terug.

Buiten deze bijzondere openbaring is geen zekere, ware kennis aangaande God, mensch en wereld te verkrijgen. Deze openbaring is dus noodzakelijk. Niet om kennis te verkrijgen, maar wel om ware kennis te hebben en verzekerdheid in overeenstemming met de waarheid.

De zekerheidsgrond voor ons weten is dus: HET OBJECT IN 'T LICHT VAN DE BIJZONDERE OPENBARING.

J. S. POST.

4) Nederlandsche geloofsbelijdenis, art. 2.

UIT DE SCHRIFT

Maranatha-leven en Kerk.

Bluscht den Geest niet uit; veracht de profetieën niet.

1 Thess. 5:19, 20.

Heeft de Apostel Paulus het Maranatha-leven geteekend als een leven van dankende en biddende

1) c.f. de tweede noot onder ons tweede artikel.

2) c.f. de eerste noot onder het tweede artikel.

3) H. Hoekstra, „de volheid des tijds“, II, pag. 298.